

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego „Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Nowa strategia przemysłowa dla Europy«”

(COM(2020) 102 final)

(2020/C 364/15)

Sprawozdawca: **Mihai IVAȘCU**

Współsprawozdawca: **Dirk BERGRATH**

Wniosek o konsultację	Komisja, 22.4.2020
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	25.6.2020
Data przyjęcia na sesji plenarnej	16.7.2020
Sesja plenarna nr	553
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	207/4/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Unia Europejska i jej państwa członkowskie muszą pozostać zjednoczone, by chronić swoją suwerenność. EKES jest przekonany, że jeśli Europa ma utrzymać wiodącą rolę na świecie, potrzebuje silnej i konkurencyjnej bazy przemysłowej.

1.2. Komitet uznaje kluczowe znaczenie przejścia na gospodarkę bezemisyjną i odwrócenia obecnej tendencji do gwałtownego zmniejszania się różnorodności biologicznej. Bez zielonej strategii przemysłowej jako podstawy Zielonego Ładu Unia Europejska nigdy nie zdoła osiągnąć gospodarki bezemisyjnej w ciągu jednego pokolenia.

1.3. Nowa strategia przemysłowa musi zapewnić właściwą równowagę między wspieraniem przedsiębiorstw europejskich, poszanowaniem unijnego celu neutralności klimatycznej do 2050 r. i zapewnieniem konsumentom zachęt do wybierania zrównoważonych towarów i usług.

1.4. EKES uznaje znaczenie, jakie Komisja nadaje podmiotom społecznym i organizacjom społeczeństwa obywatelskiego podczas kształtowania przyszłości przemysłu europejskiego. Jest przekonany, że konstruktywny dialog społeczny i obywatelski na wszystkich szczeblach przyczyni się do skutecznej realizacji strategii.

1.5. Gospodarka o obiegu zamkniętym ma fundamentalne znaczenie dla rozwoju przyszłego europejskiego modelu gospodarczego. Należy w jej ramach zbadać realne i ekonomiczne alternatywy dla paliw kopalnych oraz nadać wagę zdecentralizowanym i opartym na współpracy rozwiązaniom w zakresie czystej energii. Gospodarka o obiegu zamkniętym pozwoli też znacznie poprawić zasobooszczędność działalności gospodarczej oraz zmniejszyć naszą zależność od importu surowców krytycznych.

1.6. EKES jest głęboko przekonany, że polityka przemysłowa musi iść w parze ze zdecydowaną polityką handlową i zagraniczną, w ramach których zaś należy opracowywać strategię na rzecz zagwarantowania dostępu do surowców.

1.7. EKES uważa za niezwykle istotne wypełnienie przez Europę luki istniejącej między nią a USA, Chinami i innymi państwami w odniesieniu do niektórych technologii. Oparcie się na naszej przewadze konkurencyjnej przy jednoczesnym finansowaniu badań i rozwoju ma kluczowe znaczenie dla uzyskania statusu światowego lidera. Bardzo ważne jest stworzenie jednolitego europejskiego rynku kapitałowego, w tym europejskiego rynku kapitału wysokiego ryzyka.

1.8. Europejski przemysł zostanie ucyfrowiony albo przestanie istnieć. Inwestycje w sektorach ICT, takich jak gospodarka oparta na danych, internet rzeczy, przetwarzanie w chmurze, sztuczna inteligencja i zaawansowana produkcja, muszą dotrzeć do wszystkich regionów i państw członkowskich.

1.9. Rynek wewnętrzny stanowi podstawę naszej globalnej konkurencyjności. Rozporządzenie w sprawie monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych powinno być stosowane przez wszystkie państwa członkowskie, a jeżeli jest to konieczne, należy je wzmocnić i zaktualizować. Każda strona pragnąca być częścią jednolitego rynku powinna przestrzegać zasad leżących u jego podstaw, w tym również zasad dotyczących neutralności klimatycznej.

1.10. W celu przywrócenia miejsc pracy, wzrostu gospodarczego i zaufania konieczne jest zwiększenie przedsiębiorczości w Unii Europejskiej. UE powinna promować i finansować programy edukacyjne mające na celu pobudzenie tworzenia nowego, zrównoważonego otoczenia gospodarczego i społecznego.

1.11. Polityka przemysłowa powinna mieć silny wymiar społeczny. Wysokiej jakości miejsca pracy, ochrona socjalna i dobrze funkcjonujące służby publiczne tworzą właściwe otoczenie dla prosperującej działalności przemysłowej. Europejski filar praw socjalnych jest pod tym względem istotnym motorem wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu.

1.12. EKES wzywa do szybkiego wdrożenia jednolitego patentu europejskiego. Mogłoby to umożliwić przedsiębiorstwom wprowadzanie innowacji oraz rozwój i ochronę know-how na szczeblu europejskim i międzynarodowym po rozsądnych kosztach.

1.13. EKES uważa, że aby zająć się różnicami w opłatach za emisję gazów cieplarnianych na poziomie światowym, konieczne są następujące działania: wprowadzenie środków dostosowania na granicach, normy środowiskowe, które muszą spełniać importerzy, dotacje na niskoemisyjny eksport, zdecydowane stosowanie instrumentów ochrony handlu oraz działania mające na celu rozwiązanie problemu różnic w cenach uprawnień do emisji dwutlenku węgla w umowach o wolnym handlu. Ostatecznym celem powinno być ustalenie ogólnoświatowej ceny dwutlenku węgla.

1.14. EKES uważa, że należy dokończyć budowę UGW, aby zapewnić dostępność wszystkich narzędzi gospodarczych w celu przeciwdziałania negatywnym wstrząsom gospodarczym wywołanym COVID-19.

1.15. EKES zwraca uwagę, że jedynym sposobem na przezwyciężenie kryzysu przez państwa członkowskie są skoordynowane działania, niepozostawianie nikogo w tyle oraz przywrócenie zdolności przedsiębiorstw do generowania wartości dodanej, inwestowania w zrównoważoną przyszłość i utrzymania/tworzenia wysokiej jakości miejsc pracy. Plan odbudowy dla Europy, Zielony Ład i nowa strategia przemysłowa, wdrażane w zintegrowany sposób, zapewniają śmiały i ambitny pakiet środków politycznych na rzecz wyjścia z kryzysu wywołanego pandemią i przygotowania wspólnej przyszłości.

1.16. Najdotkliwiej skutki kryzysu odczują prawdopodobnie MŚP. EKES popiera zamiar wspierania tych przedsiębiorstw w działaniach *scale-up*, w rozwijaniu nowych modeli biznesowych i przyciąganiu wykwalifikowanej siły roboczej, np. poprzez wprowadzenie opcji na akcje dla pracowników.

1.17. Struktury pośrednie takie jak sieci MŚP, agencje rozwoju regionalnego i klastry muszą wspierać i wzmacniać strategiczne łańcuchy wartości i łączyć wszystkie dynamiczne siły w celu umocnienia ekosystemów gospodarczych.

2. Uwagi ogólne

2.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat w sprawie nowej strategii przemysłowej dla Europy, lecz wyraża ubolewanie, że zawiera on tylko wykaz przyszłych projektów i środków zamiast jasnej, namacalnej i wszechstronnej strategii krótko-, średnio- i długoterminowej na rzecz europejskiego przemysłu. Dlatego EKES wzywa Komisję do opracowania konkretnego planu działania zawierającego klarowne cele roczne i procedury monitorowania i obejmującego ścisłą współpracę ze wszystkimi właściwymi interesariuszami.

2.2. EKES odnotowuje jednak szereg różnic w porównaniu z wcześniejszymi komunikatami:

- w komunikacie przyjęto podejście strategiczne, gdyż kładzie się znacznie większy nacisk na dwojaką transformację – w dziedzinie cyfryzacji i neutralności pod względem emisji dwutlenku węgla,
- zaleca się w nim wyraźniej oparte na współpracy podejście do polityki przemysłowej, np. podkreślając potrzebę budowy silnych ekosystemów przemysłowych lub promowania sojuszy przemysłowych,

- dąży się do tego, by umożliwić przeznaczanie większych środków państwowych na strategiczne projekty przemysłowe poprzez złagodzenie zwykłych przepisów UE dotyczących dotacji lub przez ustanowienie szeroko zakrojonych projektów stanowiących przedmiot wspólnego europejskiego zainteresowania,
- przyjmuje się bardziej zdecydowane stanowisko w sprawie stosunków zewnętrznych, ponieważ proponuje się wykorzystanie uprawnień regulacyjnych UE do obrony strategicznej autonomii Europy,
- komunikat koncentruje się na dekarbonizacji europejskich sektorów energochłonnych.

2.3. W tym niespokojnym środowisku międzynarodowym Unia Europejska i jej państwa członkowskie muszą pozostać zjednoczone, by chronić swoją suwerenność. EKES zdecydowanie uważa, że jeśli Europa ma utrzymać wiodącą rolę na świecie, potrzebuje konkurencyjnej, silnej bazy przemysłowej, która przyczyni się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju, przestrzegania porozumienia paryskiego i do powrotu do śladu ekologicznego⁽¹⁾ poniżej jednej planety rocznie możliwie najszybciej i nie później niż do 2040 r.

2.4. Komitet uznaje kluczowe znaczenie przejścia na gospodarkę bezemisyjną i odwrócenia obecnej tendencji do gwałtownego zmniejszania się różnorodności biologicznej. Wspólna strategia przemysłowa może się powieść jedynie przy zaangażowaniu i współpracy wszystkich państw członkowskich i zainteresowanych stron oraz dzięki zintegrowanemu planowaniu strategicznemu i łączeniu zasobów podmiotów europejskich, instytucji regionalnych i lokalnych, klastrów przemysłowych, przedsiębiorstw, partnerów społecznych, przedsiębiorstw społecznych, uniwersytetów i grup badawczych oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

2.5. Nowa strategia przemysłowa musi zapewnić właściwą równowagę między wspieraniem przedsiębiorstw europejskich, tak aby rozwijały się w sposób przyjazny dla środowiska przy poszanowaniu naszego celu osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2050 r., a zapewnieniem konsumentom zachęt do zwracania się ku konsumpcji zrównoważonych towarów i usług. W tym celu musimy dalej rozwinąć zestaw narzędzi na rzecz zrównoważonej polityki przemysłowej z uwzględnieniem specyfiki MŚP.

2.6. Ponadto EKES jest przekonany, że dobrze przeprowadzone przejście na gospodarkę cyfrową i neutralną dla klimatu może ożywić europejski przemysł i stworzyć nowe wysokiej jakości miejsca pracy w nowych zrównoważonych łańcuchach wartości. Proponowana struktura zarządzania powinna zatem wzmocnić poczucie odpowiedzialności za strategię przemysłową na wszystkich poziomach i zaangażować wszystkie zainteresowane strony.

2.7. Rozwój przemysłu europejskiego można osiągnąć jedynie poprzez promowanie szeroko zakrojonego programu inwestycji prywatnych i publicznych. Nowa europejska strategia przemysłowa, odpowiadająca nowym potrzebom Europejczyków, podnosząca wzrost PKB, propagująca spójność międzyregionalną, zmniejszająca różnice w dochodach oraz ulepszająca jakość życia dzięki inwestycjom i innowacjom, może pomóc w stworzeniu wspólnej tożsamości europejskiej, pobudzeniu solidarności i wzmocnieniu instytucji europejskich, a tym samym stanowić europejską wartość dodaną.

2.8. EKES uznaje znaczenie, jakie Komisja nadaje organizacjom społeczeństwa obywatelskiego przy kształtowaniu przyszłości przemysłu europejskiego. Zdaniem Komitetu tylko współpraca państw członkowskich, instytucji europejskich, partnerów społecznych i reprezentatywnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego może stworzyć odpowiednie warunki dla rozwoju przemysłu europejskiego. W związku z tym istotną gwarancją udanego wdrożenia strategii stanowi konstruktywny dialog społeczny i obywatelski na wszystkich szczeblach.

2.9. EKES od dawna uznaje, że „w środowisku przedsiębiorców istnieją liderzy w dziedzinie integracji zrównoważonego rozwoju. Wiele przedsiębiorstw faktycznie wyprzedza politykę w tym zakresie. Polityka musi stworzyć stabilne otoczenie i pewność, aby zagwarantować, że najlepsze praktyki staną się powszechne. Dzięki temu przedsiębiorstwa będą mogły wypracować zrównoważone rozwiązania” i wzywa Komisję do uwzględnienia tych uwag przy opracowywaniu przyszłych strategii politycznych⁽²⁾. Należy zauważyć, że gospodarka społeczna ma długą tradycję w zakresie zrównoważonego rozwoju.

2.10. W 2019 r. produkcja przemysłowa nareszcie powróciła do poziomów sprzed kryzysu (przed 2007 r.). Przemysł jest nadal podstawą naszej gospodarki i musi przedstawić rozwiązania wielu wyzwań, przed którymi stoi nasze społeczeństwo. Odgrywa również ważną rolę społeczną ze względu na swoje działania o wysokiej wartości dodanej, miejsca pracy wysokiej jakości oraz tworzenie pośredniego zatrudnienia w powiązanych usługach. Dlatego EKES

⁽¹⁾ Zgodnie z definicją Global Footprint Network (<https://www.footprintnetwork.org/>).

⁽²⁾ Dz.U. C 14 z 15.1.2020, s. 95.

z zadowoleniem przyjmuje kompleksowy zestaw propozycji przedstawionych w komunikacie i wyraża nadzieję, że zostaną one szybko opracowane i wdrożone. Jednak gwałtowny spadek produkcji przemysłowej w wyniku kryzysu związanego z COVID-19 wymaga, aby środki nadzwyczajne przyjęte przez rządy i wspierane przez Komisję w celu zapewnienia funkcjonowania rentownych przedsiębiorstw i ochrony dochodów pracowników były kontynuowane tak długo, jak będą potrzebne.

2.11. EKES od dawna uznaje znaczenie przedsiębiorstw typu start-up i scale-up w tworzeniu konkurencyjnego i innowacyjnego sektora przemysłu. Dlatego nadal „apeluje o przyjęcie skoordynowanego podejścia do przedsiębiorstw typu start-up i przedsiębiorstw scale-up, które uwzględniałoby różnorodność modeli przedsiębiorczości, i przyjmuje z zadowoleniem konkretne działania na rzecz przedsiębiorstw społecznych”⁽³⁾.

2.12. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję mającą poprawić warunki pracy pracowników platform. Ubolewa jednak, że w komunikacie bezpośrednio nie uwzględniono znacznego wyzwania, jakim jest sprawiedliwa transformacja sprzyjająca włączeniu społecznemu. Kładzie nacisk na potrzebę stworzenia ambitnego planu działania z myślą o tym, aby zachęcić państwa członkowskie do wypełnienia obietnic związanych z proklamacją Europejskiego filaru praw socjalnych.

3. Zielona Europa

3.1. Europie potrzebna jest zrównoważona polityka przemysłowa promująca sprawiedliwe przejście na niskoemisyjną gospodarkę. Wymaga to solidnych wieloletnich ram finansowych, a kluczową rolę w finansowaniu tego rodzaju transformacji odgrywałby Europejski Bank Inwestycyjny. Inwestycje powinny wspierać zarówno jakość środowiska, jak i poprawę jakości życia Europejczyków.

3.2. Wiele z celów, które wyznaczaliśmy sobie na 2030 r., można przedłużyć do 2050 r. i dostosować do potrzeb przechodzenia na kontynent bezemisyjny. W związku z tym EKES uważa, że strategia przemysłowa, podobnie jak strategia Unii Europejskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju, powinna „obejmować zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne działania UE oraz zapewniać maksymalną spójność między nimi [...]. Podstawą wdrażania powinny być innowacje, umowy handlowe i międzynarodowa współpraca ukierunkowana na zrównoważony rozwój oraz mobilizacja przedsiębiorstw i społeczeństwa obywatelskiego”⁽⁴⁾.

3.3. Zarówno tradycyjne, jak i nowo powstające gałęzie przemysłu będą musiały wypracować podejście proaktywne – antycypować zmiany, dostosowywać się do nich i zarządzać nimi za pomocą nowych zrównoważonych technologii, miejsc pracy i przekwalifikowywania odpowiednio do przyszłych wyzwań, zgodnie z tablicą wskaźników społecznych wchodzącą w zakres europejskiego semestru. Nowe strategie polityczne w zakresie umiejętności należy opracować przy zaangażowaniu organizacji społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych z myślą o przyspieszeniu adaptacji systemów kształcenia i szkolenia, tak aby odpowiadały one zapotrzebowaniu na nowe miejsca pracy.

3.4. UE powinna stać się światowym liderem w dziedzinie gospodarki o obiegu zamkniętym i czystych technologii. Będzie działać na rzecz dekarbonizacji sektorów energochłonnych. Gospodarka o obiegu zamkniętym ma kluczowe znaczenie dla rozwoju przyszłego europejskiego modelu gospodarczego. EKES uważa, że „produkty lub usługi zgodne z zasadami obiegu zamkniętego powinny być wyraźnie zróżnicowane cenowo” oraz że „obniżenie stawek lub zwolnienie z VAT w odniesieniu do produktów pochodzących z recyklingu, a także działania związane z ponownym użyciem i naprawą produktu mogą zachęcać przedsiębiorców do działalności w tym obszarze, a także umożliwiać konsumentom dostęp do produktów o konkurencyjnych cenach [...]”⁽⁵⁾.

3.5. Przejście na gospodarkę bezemisyjną wymaga bezpiecznych źródeł czystej energii. Kapitalne znaczenie ma zreformowane rozporządzenie w sprawie energii oraz ogólnoeuropejska współpraca w zakresie prosumentów i dalszego wzajemnego łączenia sieci. Ponadto trzeba zbadać realne i ekonomiczne alternatywy dla paliw kopalnych oraz nadać wagę zdecentralizowanym i opartym na współpracy rozwiązaniom w zakresie czystej energii takim jak spółdzielnie produkcji energii ze źródeł odnawialnych, prosumenci i inteligentne sieci.

3.6. Uruchomienie unii energetycznej 2.0 należy uznać za podstawę programu, do którego należałyby inwestycje w znaczny wzrost podaży (niskoemisyjnych) źródeł energii (w tym wodoru), łączenie różnych nośników energii, tworzenie ogólnoeuropejskiej sieci elektroenergetycznej w celu rozwiązania problemu przerywanego charakteru energii wiatrowej i słonecznej oraz opracowanie technologii magazynowania energii.

3.7. Bez zielonej strategii przemysłowej jako podstawy Zielonego Ładu UE nigdy nie zdoła zrealizować gospodarki bezemisyjnej w ramach jednego pokolenia. Zielony Ład będzie określać i kształtować politykę przemysłową nie tylko w trakcie kadencji Komisji, która dopiero się rozpoczęła, ale również przez dłuższy czas po jej zakończeniu.

⁽³⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 20.

⁽⁴⁾ Dz.U. C 14 z 15.1.2020, s. 95.

⁽⁵⁾ Dz.U. C 264 z 20.7.2016, s. 98.

3.8. Panele słoneczne, farmy wiatrowe i baterie mają kluczowe znaczenie dla naszego nowego modelu przemysłowego. Wymagają one jednak również surowców znajdujących się pod kontrolą naszych bezpośrednich konkurentów na arenie międzynarodowej. Polityka przemysłowa musi iść w parze ze zdecydowaną polityką handlową i zagraniczną, które z kolei muszą zapewnić dostęp do tych zasobów.

3.9. Aby osiągnąć odpowiedni poziom inwestycji potrzebnych do sfinansowania Zielonego Ładu, należy również rozważyć przegląd zasad pomocy państwa w odniesieniu do inwestycji w niskoemisyjne produkty i procesy. Ponadto nowo utworzone fundusze na rzecz innowacji i modernizacji, a także dochody z aukcji w ramach systemu handlu uprawnieniami do emisji (ETS) zapewniają (mogą zapewnić) dodatkowe środki na wspieranie zrównoważonej polityki przemysłowej i radzenie sobie ze społecznymi skutkami transformacji.

4. Cyfrowa Europa

4.1. Nowe technologie zmieniają sposób, w jaki żyjemy, konsumujemy i prowadzimy działalność gospodarczą. Rozważamy strategię dla sieci 5G, podczas gdy inne potęgi gospodarcze inwestują w technologie 6G. Oparcie się na naszej przewadze konkurencyjnej przy jednoczesnym finansowaniu badań i rozwoju ma kluczowe znaczenie dla uzyskania statusu światowego lidera. Do tej pory w dziedzinie niektórych technologii pozostawaliśmy w tyle za USA, Chinami i innymi państwami. Ta technologia cyfrowa jest podstawą wszystkich działań na rzecz przemysłu 4.0. EKES uważa, że kluczowe znaczenie ma to, by Europa wypełniła tę lukę. Należy tego dokonać w taki sposób, aby zapewnić równowagę między troską o bezpieczeństwo a potrzebami ekonomicznymi.

4.2. Inwestowanie w sztuczną inteligencję i inteligentne wykorzystanie danych, przy jednoczesnej ochronie prywatności europejskich przedsiębiorstw i konsumentów ma kluczowe znaczenie, a można to osiągnąć tylko dzięki kierowaniu funduszy europejskich na innowacje w nowe technologie cyfrowe. Kluczową rolę w tym procesie odgrywają MŚP, a bardzo ważne jest zapewnienie im odpowiedniego finansowania, by mogły się rozwijać i przeprowadzać innowacje. EKES wspominał już, że „Komisja powinna przeanalizować i uzupełniać (lecz nie zastępować) prywatne inicjatywy mające na celu wymianę najlepszych praktyk i doświadczeń między innowatorami” oraz że „UE musi stworzyć ramy polityczne, podatkowe i regulacyjne, które umożliwią upowszechnianie nowych zrównoważonych modeli na dużą skalę”⁽⁶⁾.

4.3. Technologie opracowane w Europie są zbyt często wprowadzane do obrotu gdzie indziej. UE nie była w stanie stworzyć gigantów technologii. Zbyt mała liczba młodych wiodących innowacyjnych przedsiębiorstw staje się z czasem dużymi firmami prowadzącymi intensywną działalność badawczo-rozwojową. Dla wypełnienia luki między fazą start up a funkcjonowaniem na skalę przemysłową ważne jest, aby zakończyć tworzenie jednolitego europejskiego rynku kapitałowego, w tym europejskiego rynku kapitału wysokiego ryzyka.

4.4. Europejski przemysł zostanie ucyfrowiony albo przestanie istnieć, ponieważ wyprzedzą go wydajniejsi i szybsi konkurenci. Będzie to również wymagało większych inwestycji w celu zwiększenia siły wzrostu w nowych sektorach ICT takich jak gospodarka oparta na danych, internet rzeczy, przetwarzanie w chmurze, sztuczna inteligencja i zaawansowana produkcja. Inwestycje w infrastrukturę cyfrową muszą dotrzeć do wszystkich regionów i państw członkowskich.

4.5. Kluczowe znaczenie ma wyposażenie europejskiej siły roboczej w umiejętności cyfrowe na potrzeby nowego etapu uprzemysłowienia. Wejście w erę cyfrową można osiągnąć tylko dzięki wykwalifikowanej i dobrze przygotowanej sile roboczej. Komitet stwierdził już, że „europejskim pracownikom należy zapewnić programy szkolenia, nabywania nowych kwalifikacji, doskonalenia zawodowego i uczenia się przez całe życie, by mogli w pełni korzystać z przemian technologicznych”⁽⁷⁾. Wymaga to aktywnych instrumentów rynku pracy oraz skutecznych systemów zabezpieczenia społecznego opartych na solidarności, z zachowaniem europejskiego modelu społecznego.

4.6. Strategię Komisji dotyczącą danych należy uzupełnić rozporządzeniem o uczciwej konkurencji w gospodarce cyfrowej, monitorowanym przez organ ds. konkurencji cyfrowej. W tym kontekście proponowane przez Komisję przestrzenie danych dla sektorów strategicznych będą również wymagały przepisów w zakresie dostępu, swobodnego przepływu i ochrony danych oraz korzystania z określonych algorytmów. Należałoby zorganizować dostęp do danych przemysłowych na sprawiedliwych, rozsądnych i niedyskryminujących warunkach. Ponadto postępy w cyfryzacji zbiorów danych i innowacyjnych technologii muszą być w pełni zgodne z RODO i dyrektywą o informacjach sektora publicznego.

⁽⁶⁾ Dz.U. C 81 z 2.3.2018, s. 57.

⁽⁷⁾ Dz.U. C 228 z 5.7.2019, s. 58.

5. UE konkurencyjna w skali światowej

5.1. Przyszła konkurencyjność przemysłu europejskiego ma kapitalne znaczenie dla tego, by gospodarka europejska mogła odnotowywać postępy w coraz bardziej wielobiegunowej gospodarce światowej i przy rosnących napięciach geopolitycznych. Właściwą drogą jest pogłębienie jednolitego rynku, z zapewnieniem bardziej wyrównanych warunków konkurencji w stosunku do przedsiębiorstw z państw trzecich. Sprawnie działający rynek wewnętrzny musi być wspierany przez silną politykę handlową w celu przeciwdziałania międzynarodowym barierom i praktykom niekonkurencyjnym. Rozporządzenie ustanawiające ramy monitorowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Unii⁽⁸⁾, które wejdzie w życie w październiku 2020 r., stanowi ważny krok w kierunku ochrony kluczowych zasobów UE, lecz EKES zaznacza, że istotne jest, by stale je monitorować i, w razie konieczności, aktualizować i modyfikować.

5.2. Rynek wewnętrzny zapewnia Europie przewagę konkurencyjną i stanowi centralny element naszej współpracy. Jest także podstawą naszej globalnej konkurencyjności. Ochrona i rozwój rynku wewnętrznego muszą znajdować się w centrum nowej polityki przemysłowej, w ramach której należy wdrażać środki przyczyniające się do rozwoju i efektywności tego rynku oraz czterech swobód.

5.3. EKES podtrzymuje swoją opinię, że „obciążenia administracyjne i biurokracja są nadal główną barierą dla przedsiębiorstw typu start-up i przedsiębiorstw scale-up”. Nalega zatem, by Komisja Europejska unikała zwiększania obciążeń administracyjnych poprzez nadmierną regulację i szukała sposobów na ich optymalizację i zmniejszenie⁽⁹⁾, wyłącznie w przypadkach, w których nie narusza to praw socjalnych i środowiskowych.

5.4. Jeśli chodzi o badania i rozwój, EKES wzywa Komisję, aby:

- utrzymała i osiągnęła ambitny cel, jakim jest inwestowanie 3 % PKB UE w badania i rozwój, w celu zniwelowania luki względem naszych głównych konkurentów takich jak USA i Japonia,
- nadal budowała ogólnoeuropejski rynek kapitału wysokiego ryzyka, który ulepszy finansowanie innowacyjnych projektów o wysokim poziomie ryzyka i dużym potencjale,
- zapewniła, by pierwsze przemysłowe zastosowanie badań i rozwoju finansowanych ze środków publicznych odbywało się na terenie Unii Europejskiej,
- wzmocniła systemy innowacji w regionach peryferyjnych lub stojących w obliczu zmian strukturalnych.

5.5. W celu przywrócenia miejsc pracy, wzrostu gospodarczego i zaufania konieczne jest zwiększenie przedsiębiorczości w Unii Europejskiej. UE powinna promować i finansować programy edukacyjne mające pobudzić tworzenie nowych przedsiębiorstw w przyszłości. Kształcenie jest drogą do postępu, a wpajanie przedsiębiorczości młodszemu pokoleniu może oznaczać większą liczbę przedsiębiorstw i o wiele bardziej zrównoważone otoczenie gospodarcze i społeczne.

5.6. Dążąc do wzmocnienia innowacyjności, państwa członkowskie i Komisja powinny starać się o odtworzenie środowiska udanych klastrów innowacyjnych takich jak Dolina Krzemowa. Korzystne przepisy, zachęty podatkowe, wykwalifikowana siła robocza i łatwy dostęp do finansowania umożliwią europejskim innowatorom pozostanie w Europie i rozwinięcie ich pomysłów.

5.7. UE nie może utrzymać swojej wiodącej roli w dziedzinie innowacji bez inteligentnej polityki w zakresie własności intelektualnej. Musimy zadbać o to, by europejskie innowacje i patenty były dobrze chronione przed wrogimi zamiarami i szpiegostwem przemysłowym. Wdrożenie jednolitego patentu europejskiego jest zatem koniecznością.

5.8. Europa nie może pozostać naiwna w obliczu nieuczciwej konkurencji. Ochrona europejskich konsumentów i przedsiębiorstw oraz jednolitego rynku ma kluczowe znaczenie dla rozkwitu naszej gospodarki. Każda strona pragnąca być częścią jednolitego rynku powinna przestrzegać tych zasad, w tym również zasad dotyczących neutralności klimatycznej, i w pełni je szanować.

5.9. EKES wzywa Komisję do przyspieszenia przyjęcia białej księgi w sprawie instrumentu dotyczącego subsydiów zagranicznych, która przyczyni się do wyeliminowania zakłóceń na jednolitym rynku powodowanych przez dotacje zagraniczne.

⁽⁸⁾ Rozporządzenie (UE) 2019/452 (Dz.U. L 79 I z 21.3.2019, s. 1).

⁽⁹⁾ Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 20.

5.10. EKES apelował już o „europejską politykę przemysłową ukierunkowaną na wartość użytkową, dostosowaną do lokalnych cech oraz promującą klastry i współpracę, przez co zachowanie różnorodności sprzyjałoby korzyściom skali zgodnie z zasadami symbiozy przemysłowej i gospodarki o obiegu zamkniętym”⁽¹⁰⁾.

5.11. Niezwykle potrzebna jest bardzo oczekiwana reforma zasad konkurencji. EKES jest jednak rozczarowany odłożeniem przeglądu unijnych zasad konkurencji do 2021 r. Podczas opracowywania reformy nie ma miejsca na manewry polityczne; podejście powinno opierać się na rozwoju sytuacji na świecie, a nie tylko na jednolitym rynku, jak dotychczas.

5.12. Ponadto należy zacieśnić współpracę i zwiększyć współdziałanie między różnymi szczeblami władz lokalnych i krajowych a Unią Europejską. EKES wielokrotnie wzywał do zwiększenia synergii i dodawał, że „konieczne jest propagowanie platform komunikacji i współpracy z udziałem wszystkich państw członkowskich. Podejście sprawdzające się w jednym państwie członkowskim może również być skutecznie zastosowane w innym, a wiedza zdobyta w jednym państwie członkowskim może zostać spożytkowana lub wzbogacona w innym. [...] Żadne państwo członkowskie nie może samodzielnie odgrywać znaczącej roli”⁽¹¹⁾.

5.13. By zająć się różnicami na poziomie światowym w opłatach za emisję gazów cieplarnianych należy rozważyć szereg środków: wprowadzenie środków dostosowawczych na granicach, normy środowiskowe, które muszą spełniać importerzy, dotacje na niskoemisyjny eksport, stosowanie instrumentów ochrony handlu oraz działania mające na celu rozwiązanie problemu różnic w cenach uprawnień do emisji dwutlenku węgla w umowach o wolnym handlu. Ostatecznym celem powinno być ustalenie ogólnoświatowej ceny dwutlenku węgla.

5.14. Kluczowe znaczenie ma uwolnienie mocy europejskich rynków kapitałowych. Ukończenie tworzenia unii rynków kapitałowych i stworzenie odpowiednich warunków rynkowych do samodzielnego pozyskiwania finansowania przez przedsiębiorstwa poprzez te rynki umożliwi naszym firmom dostęp do właściwych instrumentów finansowania każdego etapu ich rozwoju.

5.15. EKES ubolewa, że w komunikacie nie uwzględniono regionalnego wymiaru dwojakiej transformacji. Przyjmuje jednak z zadowoleniem propozycję (zawartą w planie odbudowy dla Europy), aby znacznie zwiększyć zasoby Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji z 7,5 mld EUR do 40 mld EUR. Wyraża nadzieję, że pozwoli to zaspokoić potrzeby wszystkich regionów, które stoją przed diametralną transformacją przemysłu.

5.16. Lepsza integracja i koordynacja zestawu narzędzi dla polityki przemysłowej wraz z odpowiednimi strukturami zarządzania powinny zagwarantować, że Europa zrealizuje swoje ambicje dotyczące przekształcenia się w gospodarkę ekologiczną, cyfrową i o obiegu zamkniętym przy jednoczesnym zwiększeniu autonomii strategicznej i odporności gospodarczej.

5.17. Struktury pośrednie takie jak sieci MŚP, agencje rozwoju regionalnego, klastry, sojusze przemysłowe oraz partnerstwa publiczno-prywatne muszą wspierać i wzmacniać strategiczne łańcuchy wartości i łączyć wszystkie siły dynamiczne (innowacyjne MŚP, duże przedsiębiorstwa, instytuty badawcze, przedsiębiorstwa społeczne i organy publiczne) w celu wzmocnienia ekosystemów gospodarczych.

6. Koronawirus

6.1. Pandemia COVID-19 doprowadziła do masowej recesji gospodarczej (EBC przewiduje skurczenie się gospodarki o 8,7 % w tym roku⁽¹²⁾), która – w przeciwieństwie do innych kryzysów w przeszłości – pociąga za sobą wstrząs w zakresie zarówno podaży, jak i popytu. Należy wykorzystać wszelkie środki, aby uniknąć sytuacji, w której tymczasowy przestój produkcji przemysłowej stanie się trwałym kryzysem czy też problem z płynnością zamieni się w kryzys niewypłacalności.

6.2. Toteż EKES z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji w sprawie planu odbudowy dla Europy (w tym narzędzia służącego odbudowie *Next Generation EU*). Plan ten w istocie:

— nada impuls nowej strategii przemysłowej poprzez podwojenie środków funduszu InvestEU, utworzenie Instrumentu na rzecz Inwestycji Strategicznych i nowego instrumentu wsparcia wypłacalności,

⁽¹⁰⁾ Dz.U. C 97 z 24.3.2020, s. 31.

⁽¹¹⁾ Dz.U. C 228 z 5.7.2019, s. 67.

⁽¹²⁾ https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/spring-2020-economic-forecast-deep-and-uneven-recession-uncertain-recovery_pl

- zapewni rzeczywiste europejską odpowiedź na kryzys związany z COVID-19 – odpowiedź, która będzie ambitna i wywrze znaczący wpływ makroekonomiczny, pomoże też uniknąć dalszego niszczenia kapitału (w tym kapitału ludzkiego), przywrócić zaufanie i stworzyć istotny efekt mnożnikowy,
- przyczynia się do uniknięcia asymetrycznej odbudowy i wzmacnia wewnętrzną spójność i solidarność,
- znacznie zwiększa środki Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji,
- pozwala osiągnąć postępy w realizacji naszych wspólnych priorytetów społecznych i gospodarczych, takich jak przywrócenie przemysłu do stanu normalności, wspieranie inwestycji publicznych i prywatnych w dwojaką transformację: cyfrową i ekologiczną, rozwój wspólnych programów odbudowy przemysłu, wspieranie zatrudnienia w sektorach działalności zorientowanych na przyszłość.

6.3. EKES wzywa instytucje do szybkiego osiągnięcia porozumienia w celu możliwie rychłego rozpoczęcia wdrażania planu. Połączenie Zielonego Ładu, planu odbudowy i nowej strategii przemysłowej stanowi potężny i spójny zestaw narzędzi do walki z recesją i do przygotowania wspólnej przyszłości.

6.4. W związku z zablokowaniem wielu sektorów przemysłowych EKES uważa, że:

- należy pilnie określić zakres wpływu kryzysu związanego z COVID-19 na sektory przemysłowe i łańcuchy wartości w celu określenia i uwzględnienia szczególnych potrzeb każdego sektora, z myślą o przywróceniu produkcji/zatrudnienia,
- konieczne jest (od)budowanie zintegrowanych przemysłowych łańcuchów wartości w UE, aby zwiększyć strategiczną autonomię i odporność gospodarczą Europy, należy wspierać repatriację strategicznej działalności i zagwarantować bezpieczeństwo dostaw w takich sektorach jak energia, opieka zdrowotna i farmaceutyczne składniki czynne.

6.5. Oczywiście jest, że w tych trudnych czasach Unia Europejska musi wykazać swoją siłę. EKES sygnalizuje, że jedynym sposobem na przezwycięzenie kryzysu przez państwa członkowskie jest działanie w sposób skoordynowany, bez pozostawiania kogokolwiek w tyle. Nie ma tu miejsca na populistyczne idee ani planowanie na szczeblu krajowym. Solidarność, współpraca i wzajemny szacunek mają zasadnicze znaczenie dla szybkiego ożywienia gospodarczego, które – jeśli ma być zrównoważone – musi uwzględnić wszystkie wnioski płynące z dotychczasowego braku poszanowania ekosystemów.

6.6. Złagodzenie reguł fiskalnych wesprze inwestycje produkcyjne wyłącznie pod warunkiem, że jednym z celów będzie pozytywna konwergencja państw członkowskich o niższym poziomie dochodów. Nadszedł czas, by zaproponować konkretne środki i udowodnić, że solidarność europejska to nie tylko słowa, ale i czyny.

6.7. MŚP prawdopodobnie najdotkliwiej odczują skutki kryzysu, ponieważ są zazwyczaj uzależnione od dużych przedsiębiorstw i brak im płynności finansowej. Znalezienie właściwego narzędzia wspierania wszystkich MŚP w Europie ma ogromne znaczenie, a EKES popiera zamiar wspierania MŚP w rozwoju i w przyciąganiu wykwalifikowanej siły roboczej, np. poprzez wprowadzenie opcji na akcje dla pracowników⁽¹³⁾.

6.8. Należy identyfikować i wspierać kluczowe branże przemysłu i sektory, od zasobów ludzkich po badania naukowe, co złoży się na europejską politykę przemysłową chroniącą te strategiczne sektory przed rynkiem i zapewni bezpieczeństwo dostaw kluczowych elementów takich jak respiratory, maski i inne produkty. Musi to oznaczać wspieranie przedsiębiorstw, które przenoszą zdolność produkcyjną z powrotem do Europy, umożliwiając UE odzyskanie kontroli nad produkcją i zapewnienie autonomii względem rynku światowego, zawsze w zgodzie z zasadami sprawiedliwej transformacji ekologicznej. Rosnąca zależność UE od przywozu leków i farmaceutycznych składników czynnych może wywoływać problemy systemowe, powodując niedobór leków i zagrożenia dla zdrowia. Rodzi to poważne obawy co do strategicznej autonomii UE.

Bruksela, dnia 16 lipca 2020 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

⁽¹³⁾ COM(2020) 103 final.